

Motion till riksdagen
2007/08:Sk360

av Peter Eriksson m.fl. (mp)

Fler miljövänliga deltagare på elnätet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla elproducenter ska befrias från nättariffer.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett garantipris för nya leverantörer av el från sol-, vind-, bio- eller vågenergi.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla elkunder på begäran ska få en nettomätare av el för att mäta såväl köp som leverans av el till nätet.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elkunder som säljer el till nätet understigande den egna förbrukningen ska befrias från kravet på att betala energiskatt för konsumtion av egenproducerad el.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att små producenter ska slippa betala för förstärkningar av nätet till följd av den nya anläggningen.¹

¹ Yrkandena 1–3 och 5 hänvisade till NU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Vi behöver fler elproducenter

Framtiden kräver att vi gör stora investeringar för att bygga om Sverige till ett klimatmässigt hållbart samhälle. Vissa drömmer om att bygga kärnkraftverk eller ”ren” kolkraft. Ett alternativ till det storskaliga tänkandet vore att stötta småskaliga elproducenters möjligheter att leverera och sälja miljövänlig el på elnätet. Detta skulle förutom miljövinster ge oss mindre sårbarhet samtidigt som fler skulle bli delaktiga i omställningen.

Runt om i Sverige finns redan idag småskaliga elproducenter. Ett köpcentrum som försett taket med solceller för att göra en miljöinsats eller bönder som byggt ett vindkraftverk för att försörja gården med miljövänlig energi och samtidigt minska sina elkostnader är bara två exempel. Problemet är att det är dyrt och komplicerat att sälja sin el till konsumenterna. Dagens system gynnar de stora elproducenterna och vi går miste om stora ekonomiska och miljömässiga fördelar.

En ny lagstiftning kan lägga grunden för teknikutveckling kring småskalig elproduktion. När det blir möjligt att på ett enkelt sätt leverera el till nätet förbättras möjligheten att få lönsamhet i småskaliga anläggningar. Det kan exempelvis gälla småskaliga former för kraftvärmeproduktion från biobränslen eller biogas eller kombination av el- och värmeproduktion av solenergi. När fastighetsägare och småföretag kan bli elproducenter och få intäkter från sina anläggningar kan vi stimulera teknikutveckling som är bra för både miljön och enskilda.

Ett mer decentraliserat produktionssystem minskar också sårbarheten i samhället. Elnätet blir mindre beroende av ett fåtal stora producenter och behovet av stora överföringskablar minskar. Vid stora stormar och andra störningar på elnätet blir skadorna mindre och mer begränsade. Det gäller framför allt på glesbygden och i områden som drabbas extra hårt av ett förändrat klimat.

Vissa vill lägga stora skattepengar på att bygga ut kärnkraften; en dålig affär för alla inblandade. I stället borde vi bjuda in fler människor att delta i den gröna omställningen av samhället.

Internationellt

Danmark, Tyskland och Spanien har varit betydligt mer framgångsrika i att bygga ut vindkraften än i Sverige. Tyskland har mer än 30 TWh vindkraftsproduktion jämfört med blygsamma 1 TWh i Sverige. Detta trots att Sverige har minst lika goda vindmässiga förutsättningar, längre kust och är glesare befolkat.

I Tyskland har man också en ambitiös satsning på solceller. Där fanns 2004 nästan 800 000 kW installerade solceller, varav 97 procent var nätan slutna. I Sverige fanns knappt 4 000 kW varav bara 5 procent var nätan-

slutna.¹ Tyskland är numera världsetta både när det gäller utbyggd vindkraftskapacitet och solelskapacitet. Vad gäller det sistnämnda svarade landet för 55 procent av den totala globala kapaciteten år 2006.²

Styrmedlen och reglerna för nätanslutning ser naturligtvis olika ut i de olika länderna. Gemensamt är dock att man gjort det lätt och billigt för små elleverantörer att ansluta till elnätet samt att man erbjudit producenter ett fast stöd som gäller över fler år framöver. Därmed har producenterna kunnat räkna hem investeringarna i den förnybara elproduktionen. Vi föreslår nu att Sverige gör liknande förändringar i sin lagstiftning.

I Danmark är det nätbolagen som står för förstärkningar av elnäten till följd av vindkraftsanslutningar. Kostnaderna betalas av samtliga elkunder. Vindkraften får förutom marknadspriset ett politiskt fastställt pristillägg på 10 danska öre/kWh plus 2–3 öre som ska täcka balanseringskostnader.

I Tyskland finns ett fast pris på förnybar el beroende på produktionsslag. För vindkraft betalas 40–70 öre/kWh beroende på om vindkraftverket står på land eller till havs. Det fasta priset ändras över tid, men utbetalas under 20 år.

Hinder för småskaliga elproducenter

För den småföretagare som har solceller på taket behövs normalt inga stora investeringar för att kunna leverera strömmen till elnätet, utöver själva anläggningen. I de flesta fall kan den enskilde producenten med existerande nät inte bara konsumera el utan även skicka tillbaka el ut genom samma nät.

Men om det är förhållandevis enkelt rent tekniskt så är anslutningen till elnätet rejält komplicerat rent administrativt. Problemet uppstår när samma fastighetsägare ska försöka få betalt för det som levererats. Reglerna kring anslutning till elnätet är anpassade till stora anläggningar som producerar stora volymer. När man börjar leverera ström till nätet blir man en elproducent med allt vad det innebär av avgifter, skatter och administration.

Problemen som behöver lösas handlar i första hand om kostnader och administrativa hinder.

- ? Alla producenter av el, även småskaliga, måste betala anslutningsavgift för själva anläggningen och dessutom kostnader för eventuell förstärkning av nätet till följd av den nya anläggningen. Det innebär en oförutsägbar kostnad för den enskilde elproducenten som kan upplevas som allt annat än rättvis. Den nya anläggningen kan vara droppen som får bägaren att rinna över och gör att nätet måste byggas ut för ökad överföringskapacitet i området. I sådana fall kan det handla om mycket stora belopp för den enskilde producenten och i praktiken utgöra ett stopp för utbyggnad av mindre anläggningar i området.

¹ Solceller, Teknik, marknad och svensk forskning 2000–2005, 2007.

² Q1 2007 Renewable Energy Country Attractiveness Indices, Ernst & Young.

Fel! Okänt namn på

- ? Mindre elproducenter under 1 500 kW betalar bara kostnaden för mätning och rapportering av mätuppgifterna till nätbolaget. För en riktigt liten anläggning kan kostnaden bli ganska stor och utgör en tröskel för småskaliga leverantörer, exempelvis solceller. Den kostnad som nätbolagen tar ut för mätning, beräkning och rapportering överstiger inte sällan vad en liten producent får betalt för strömmen.
- ? Osäkerhet om hur mycket pengar man får för den producerade elen. Om en fastighetsägare ska investera i t.ex. ett litet vindkraftverk vet han eller hon inte vad priset på de gröna elcertifikaten kommer att vara varken nu eller senare. Bankerna är ytterst tveksamma att låna till anläggningar vars lönsamhet baseras på den osäkra marknaden för certifikat. Detta är idag en hämsko på nödvändiga investeringar i miljövänlig teknik.
- ? De gröna elcertifikaten riskerar att utgöra ett tak för den utbyggnad av ny förnybar elproduktion, snarare än att garantera ett stöd oavsett hur mycket som produceras. Lagen ålägger konsumenter att köpa en viss andel förnybar el från nya anläggningar. När produktionen av förnybar el ökar sjunker priset på certifikaten. När produktionen av förnybar el närmar sig den fastställda andelen (kvotplikten) sjunker priset mot noll. Då får inte heller de anläggningar som byggts när det var stor brist på förnybar el något betalt för sina certifikat. På det här sättet utgör systemet ett tak för utbyggnaden av förnybar elproduktion.
- ? Ett krångligt regelverk. Ett exempel på detta är att producenten med solceller blir skatteskyldig för all produktion i det ögonblick han eller hon börjar leverera el. Detta innebär att man även blir skatteskyldig för den el man själv konsumerar.

Förslag till nytt regelverk

Grundtanken är att alla elkunder också ska kunna sälja förnybar el till nätet när de har överskott. För att lyckas med detta föreslår Miljöpartiet följande förenklingar för små elproducenter:

1. Alla producenter av el ska befrias från nättariffer. Nättarifferna bör i stället betalas direkt av konsumenterna.
2. Staten ska erbjuda nya leverantörer av el från exempelvis sol, vind, lokala pelletsbrännare eller vågenergi ett fast pris under de första femton åren de producerar el. Det fasta priset bör fastställas årsvis och gälla för de anläggningar som färdigställs under respektive år för de kommande 15 åren. Detta gör att vi gynnar vind, sol och vågenergi (vattenkraft bör ej vara stödberättigat då effekterna på naturvärden ofta är orimligt stora för sådana anläggningar) samtidigt som de får stabila villkor under en uppbyggnadsfas.
3. Alla elkunder ska på begäran få en nettomätare av el som kan användas för att mäta både ström som man köper från nätet och ström som man säljer till nätet. Alla nätbolag ska erbjuda nettomätare till dem som så önskar för högst 500 kronor i engångskostnad.

4. Elkunder som säljer el understigande den egna förbrukningen ska befrias från kostnader för mätning och från kravet på att betala energiskatt för konsumtion av egenproducerad el.
5. Små producenter ska inte behöva ta eventuella kostnader för förstärkningar av elnätet till följd av att den nya anläggningen kopplas in, så kallat investeringsbidrag. Detta är något som Svenska Kraftnät redan överväger för anslutning av ny elproduktion till stamnätet. Motsvarande förändring bör genomföras även för lokala och regionala nät.

Olika typer av småskaliga anläggningar

Småskaliga elproduktionsanläggningar definieras enligt 4 kap. 10 § ellagen som en anläggning som kan leverera en effekt på högst 1 500 kilowatt. Det är ofta en ägare till en jord- eller skogsbruksfastighet som byggt ett litet vind- eller vattenkraftverk på de egna markerna. En utbyggnad av småskalig biogasproduktion för el- och värmeproduktion kan förväntas framöver. Det är särskilt intressant för att utvinna energi ur gödsel då detta kan medföra en dubbel klimateffekt.

Anläggningar under 1 500 kilowatt har idag specialregler i lagstiftningen. Sådana anläggningar ska betala sin fulla anslutningskostnad. Däremot ska små anläggningar bara betala den del av nätavgiften som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering.

Ännu mindre anläggningar kan vara en enskild individ eller grupp av individer (en bostadsrättsförening) som har investerat i att förminska sina energikostnader i sin bostad. Kanske har de installerat solceller på taket eller kommer i framtiden att producera småskalig kraftvärme med biobränslen eller biogas.

I Sverige finns 1,4 miljoner villor. Många av dessa har förhållandevis goda förutsättningar att installera solceller på tak och väggar. Det ger möjligheter att minska behovet av att köpa el från elnätet för att därmed minska sin sårbarhet för elavbrott och att under perioder även kunna sälja överskottsel till andra via elnätet.

Men att sälja el till nätet är förenat med mycket byråkrati. Så snart man vill sälja några enstaka kilowattimmar när solen skiner som mest eller när pannan producerar mer el än man gör av med så blir man formellt en elproducent med alla de lagar och regler som detta innebär.

En solcellsanläggning om 25 kvadratmeter på ett villatak kan ha en effekt om ca 3 kW. På en genomsnittlig svensk sommar kan den producera uppskattningsvis 2 500 kWh.

En annan teknik som diskuterats länge är möjligheten att producera småskalig kraftvärme i bioenergibaserade pannor, exempelvis med pellets eller biogas. Det skulle ge fastighetsägare möjlighet att bli självförsörjande på el samtidigt som de producerar värme för fastighetens uppvärmning. Att värma småhus med kraftvärme är en hittills outnyttjad möjlighet. Småskalig kraftvärme kan ersätta gamla värmepannor i flerbostadshus och samtidigt göra hushållen mindre sårbara vid strömavbrott. En av de stora fördelarna med

Fel! Okänt namn på

tekniken är att elproduktionen blir som störst när elbehovet samtidigt är som störst, det vill säga kalla vinterdagar. Tekniken finns ännu inte på marknaden, men mindre försök har genomförts i såväl Sverige som andra europeiska länder.

Stockholm den 4 oktober 2007

Peter Eriksson (mp)

Per Bolund (mp)

Mikaela Valtersson (mp)

Mats Pertoft (mp)

Helena Leander (mp)

Tina Ehn (mp)